

۶. بعضی از توضیحاتی را که مؤلف دربارهٔ اعلام مشهور در حاشیهٔ کتاب آورده بود، از آنجا که بر حجم کتاب می‌افزود و آن اعلام و اشخاص نیز همه‌جا در دسترس‌اند، ترجمه نکردیم.

۷. پاره‌ای اصلاحات و تصحیحات را در متن اصلی کتاب اعمال کردیم که به جهت حرمت محقق بدانها اشاره نکردیم. البته این موارد بسیار اندک بودند و در قبال زحمت فراوان و دقت زایدالوصف محقق به چیزی شمرده نمی‌شوند.

۸. معادل بعضی از نامهای علم و کتب یونانی یا رومی را که در متن نبود، برای استفادهٔ بیشتر، در پاورقی افزودیم.

۹. نام تمام اشخاص، مکانها و کتابها را که در متن اصلی رها شده بود، مشکول کردیم تا خوانندهٔ فارسی‌زبان به تلفظ صحیح آن دست یابد.

در خاتمه از استاد گرانقدر و دانشور جناب آقای دکتر محمد سپهری سپاس گزارم که اگر ترحیب و تشویق ایشان نبود، این کار به سامان نمی‌رسید.

والحمد لله أولاً و آخراً

صادق آئینه‌وند

بهمن ۱۳۸۴

پیشگفتار

آنچه پیش روی خوانندگان عزیز قرار دارد ترجمهٔ کتاب *حركة الترجمة في المشرق العالم الإسلامي في القرنين الثالث والرابع للهجرة*، اثر دکتر رشید جمیلی است.

از میان نوشته‌هایی که دربارهٔ نهضت ترجمه نوشته شده، شاید بتوان گفت کتاب حاضر از همهٔ آنها جامع‌تر و دقیق‌تر است. به ملاحظهٔ همین ویژگی، موضوع را با سازمان علمی «سمت» در میان نهادیم و پس از تأیید، مقرر گردید که کتاب به فارسی ترجمه شود.

در باب کتاب و شیوهٔ ترجمه، نکاتی را به اطلاع خوانندگان می‌رساند:

۱. تلاش مترجم بر این بود که مفهوم منتقل شود، از این رو از ترجمهٔ تأکیدهای تکراری که در زبان عربی رایج است و محقق محترم، آن عبارات را در طول کتاب فراوان به کار می‌گیرد، اجتناب شد. حذف آن تأکیدها هیچ زیانی به جانمایهٔ مفهوم وارد نمی‌کرد و از سوی دیگر ترجمهٔ آنها خلاف ساختار و سیاق زبان فارسی بود و برای خوانندهٔ فارسی‌زبان ملال‌آور می‌نمود.

۲. پاره‌ای از پاورقیها و تعلیقات غیر سودمند حذف شد؛ زیرا خوانندهٔ فارسی‌زبان به راحتی می‌توانست به این مطالب دسترسی یابد.

۳. واژهٔ «عرب» را که معمولاً محققان عرب‌زبان معادل اسلام می‌آورند، جز در مواردی که معنی خاص داشته، همه‌جا به اسلام ترجمه کرده‌ایم.

۴. از ویژگیهای بارز محقق، اقرار به حق و سهم ایرانیان در پیشبرد نهضت علمی در جهان اسلام است که بر اعتبار کتابش افزوده و از تعصب بر کنارش داشته است.

۵. در ترجمهٔ الفاظ و عبارات تعارفی عربی و نیز بعضی تعابیر عربی، مطابق کاربرد زبان فارسی، تعابیر و معانی نزدیک به ذهن فارسی‌زبانان را به کار بردیم.